

MODERN SANATIN KÖKENİ: FRANSIZ ROMANTİZMİ

Bayram DEDE¹

ÖZ

Romantizm Batı sanatında Klasizm ve Akademinin katı kuralına karşı verilen bir özgürlük savaşının adıdır. Fransız İhtilali'nin vaad ettiği geniş bir hak ve özgürlüğün sadece söylemde kalması ile birlikte sanatçı da büyük bir cüretkarlıkla ve yüksek sesle tepkisini dile getirmişti. Bu tepki burjuvanın ve geçmişi kucaklayan tüm katı ve kökleşmiş geleneklere karşı oldu. Sanatçı önyargılar karşısında sanatını bu anlayıştan kurtaran bir misyon yüklendi. Romantizm sanatçının kişisel beninin anlaşılması iç dünyasının keşfinin yanında yeni bir sanat geleneğini başlatmasıydı. Romantik sanat, eleştirel, sorgulayıcı aynı zamanda hayalperest olarak nitelendirilir. Sanatçının doğaya, topluma bir bakış açısının doğal bir ürünü olarak ortaya çıkar. Romantik sanatçılardan bazıları tepkisini kendi içine çekilmekte bulurken bazıları da melankolik, hastalıklı bazen de kaprissiz mutluluk saçan doğanın gerçek üstü dinginliğinin keşfine yönelerek kendini avutur. Romantizmin en büyük katkısı yeni bir duyuş, tepki, bireysellik getirerek yüzyıllardan beri yerleşmiş, kalıplaşmış sanat kurallarını yıkmış olmasıdır. En önemli özelliği Modern Sanat akımlarının ilk adımının atıldığı ve en çığgın sanat anlayışlarının da kökenini oluşturmasıdır.

Anahtar kelimeler: Romantizm, sanat, modernizm

THE ORIGIN OF MODERN ART: FRENCH ROMANTICISM

ABSTRACT

Romanticism is the name of a freedom war against Westernism and the strict rule of the Academy. The artist, with the broad rights and freedoms promised by the French Revolution, remained in the rhetoric, reacted with great boldness and loud voice. This reaction was against all the solid and ingrained traditions that embraced the bourgeois and the past. The artist has taken on a mission that frees his art from this understanding against prejudices. Romanticism was the understanding of the artist's personal self, the discovery of his inner world, as well as a new tradition of art. Romantic art is considered to be critical, questioning and dreamer. It emerges as a natural product of the artist's view of nature and society. While some of the romantic artists take their reaction as retiring into themselves, others console themselves by exploring the supernatural serenity of nature, which is melancholic, diseased, sometimes capricious. The greatest contribution of romance is that it has broken down the rules of art, which have settled for centuries, bringing a new feeling, reaction, individuality. The most important characteristic is that the first step of the Modern Art movements is formed and the origin of the most crazy art concepts.

Keywords: Romanticism, Art, Modernism

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Adıyaman Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

GİRİŞ

Romantizm, 19. yüzyılın en önemli akımlarından biridir. Klasizme karşı bir tepki olarak doğmuştur. Klasizm kuru usçuluğu ve Akademizmin katı kuralcılığına karşı duyguyu savunur. Klasizme kadar sanatçı hep kurumlar için üretirken romantizm ile birlikte sanatçı ilk defa bireyselliğin keşfine yönelir. Bu bireysellik özneye bağlı psikolojist bir durumdur. Fransız Devrimi'nin getirdiği kavramlar sanatta hemen yankı bulurken ihtilal sonrasında bunların tam olarak uygulanmaması sanatçılarda hayal kırıklığı yaratmış sanatçı sosyo-ekonomik boyutların da bulunduğu bu olumsuzluklara karşı sert tepki göstererek sanatçının özgürlüğüne giden kapıları açmıştı. Bir değerler çokluğunu dile getirirken aynı zamanda toplumun bir aynası misyonunu üstlenmiş olan sanatçı toplumsal sorunlara olan hassas duyarlılığı ve her türlü haksızlığa karşı tepkisini dile getirirken bunun yanında bütün huzursuzluk, kermekeşlik ve kaostan bıkmış, kendi iç özgürlüğünü yaşatabilmek için kabuğuna çekilerek ya da doğaya çıkarak kırım hür havasının kendi ruhundaki etkisine tanık olur. Sanatçı bazen sonsuzluk içinde erimek isterken bazen de körleşen ruhunu gürül gürül akan bir pınarın serinliği ile teselli eder. Böylece romantik sanatta öznel doruğuna ulaşır. Romantizmin en önemli özelliği tüm çağdaş sanat akımlarının düşünsel kökenini oluşturmasıdır. Romantizmden sonra ortaya çıkan Avangart sanat anlayışları düşünsel temelini romantizme borçludur. Sanatçının özgürlüğü romantizmle gerçekleşmiş, Romantizm çağdaş sanatlara giden yolu açmıştır.

ROMANTİZM

Romantizm bir tepki sanatıdır. Özünde dönemin siyasal, sosyal ve ekonomik yapısına karşı bir söylemi dile getirir. Romantizm bir çağın tükenmişliğini dile getirirken öte yandan yeni bir çağı müjdelir. "Kişisel özgürlüğün vatandaşa hak olarak verildiği sıralarda, bireyde uyandırdığı ilk başıboş rahatlığın plastik sanatlarla, edebiyatta yansıyan ilk anlatımı, romantizmdir" (Turani, 1999: 35). Romantik sanatçı geçmişin tüm bağlayıcı değerlerine karşı kendini her türlü esaretten, toplumun baskısından kurtarmıştı. Geçmişin ne idealizmi ne de realizmi onu ilgilendirdi. Sanatçı geçmişin tüm yükünü bir kenara atmak, kendini rahatça ifade edebilmek duyguların sınırsızlığına güvendi. 17. yüzyılda sanat hala Feodal mutlakiyetçi bir yönetim biçiminde sahip olan Fransa'da sanat yönetici sınıfın yaşam tarzını, dünya görüşünü yansıtıyordu ama 18. yüzyılda burjuva sanat anlayışı feodal mutlakiyetçi ve yönetici sınıfın sanat anlayışından farklı burjuva ise kendine özgü bir sanat modeli oluşturdu. Böylece burjuva kendinden önceki tüm sanat anlayışını tamamen reddetti (Bürger, 2007: 56). Romantik sanatçılar ise tüm bu sanat ve estetik görüşlere karşı çıkarak 20. yüzyıl sonrasındaki Avangard sanat anlayışının temelini attı.

Romantizmin düşünme ve sorgulama yönü ileride Avangard sanatın düşünsel temelini atması yönünden önemlidir. Romantizm, Klasizme tepki gösterirken düşünsel duyarlılığın güçlenerek sanatın her türüsünü sorgulama sürecini başlatmış olmasıdır. Böylece Romantizm hem duyguya hem de düşünceye hitap eden bir sanat olmuştu. Romantizmin düşünme ve sorgulama yönü ileride tüm modern sanat anlayışları için önemlidir. "Romantizm kapitalist burjuva düzenine, "yitirilmiş düşler" düzenine, iş hayatı ve kazancın bayağılığına karşı bir ayaklanma, tutkulu ve çelişmeli bir ayaklanma hareketiydi" (Fischer, 1995: 52). Fransız ihtilalinden umduklarını bulamayan birçok insan içinde sanatçılarda vardı. Toplumsal olaylarda daha duyarlı olan sanatçılar yaşadıkları hayal kırıklığı ve umutsuzluk onların yeniden hayatı sorgulamalarında neden olurken tepki daha çok ihtilalden kazançlı çıkan burjuva sınıfına karşı geliştirildi. Aslında romantizm ile birlikte tüm modern sanat akımları burjuvanın yaşam tarzına, felsefesine, ekonomik anlayışına karşı bir başkaldırı hareketiydi. Romantizm sanattaki ilk kırılma noktasıdır. Modern sanatın tomurcuklandığı

dönemdir. Romantik sanatçılar toplumsal hassasiyetini dile getirirken diğer yandan da toplumdan kaçıp kendi içine yönelir. Devrimdeki eşitlik anlayışının uygulanmaması asıl tepkinin ana kaynağıydı. “Devrimin getirdiklerinden yalnızca kişinin yurttaşlık özgürlüğü, kanun karşısında eşitliği, inanç özgürlüğü ve *carriere ouverte aux talents* ilkeleri varlığını sürdürüyordu. Feodal ayrıcalıklarda kaldırılmıştı. Bunların dışında Devrim’in öngördüğü haklardan hiçbiri gerçekleşmemişti” (Hauser, 1995: 142-143). Devrimin vaat ettiği hakların gerçekleşmemesi sanatçılar da büyük bir tepki uyandırırken verdikleri mücadelenin bir anlamda boşa gittiği anlamına da geliyordu. “Napolyon’un otoriter hükümet mantığı ve sarayda rütbe elde etme hırsları kilise ile soylular sınıfının eski saygınlık ve haklarını yeniden sağlamalarına yol açmış ve devrimin temel ilkelerine bağlı kalma çabalarına karşın, devrime karşı bir tavır bile yaratmıştır” (Hauser, 1995: 143). Sanatçılar beklentilerin boşa çıkması nedeni ile büyük bir tepki göstererek toplumun tüm değerlerine karşı bir cephe aldılar.

MODERN SANATIN DÜŞÜNSEL TEMELLERİ

Romantizm doğayı artık bir nesne biçiminde algılamayacak, doğayı bilimsel açıdan çözmek yerine duygunuzun en sisli, en derin alanlarında yaşama arzusunu dile getirecekti. Katı bir usçuluğun insanı insan olmaktan çıkardığını duygusuz bir makineye dönüştüğü düşüncesinin ağır bastığı görülür. Sanatçı kendisine evrensel diye dayatılan her türlü kurala ve kuralcı sanat anlayışına karşı romantizmin içinde taşıdığı dinamiği daha sonraki akımlarda vücut bulmuş ve filizlenmesi için yeterli kaynağa sahip olmuştur. Romantizm kendinden önceki anlayışlardan farklı olarak doğaya hükmetmek değil kendisini doğayla kaynaştırma yoluna gitmiş olmasıdır. Romantizm araçsallaşmış akla karşı tepkisini çok sert biçimde dile getirmişti. Modern sanatın kapısını açması romantizmin düşünsel yapısından ve cesurca atılımından kaynaklanır. Tabii ki bunun temelinde bireysellik yatar. “Modern sanatı yaratan etkenlerden olduğu ileri sürdüğümüz kişi özgürlüğünün ve hukukunun yasalaşması ilk kez Fransız Devrimi ile gerçekleşir” (Turani, 1999: 21). Fransız Devrimi bireyin özgürlüğünü temel alan önemli bir devrimdi, bu devrimde ilk defa bireyselliğin ortaya çıktığına tanık olunur. Birey önem kazanır. Bireye getirilen özgürlük sanata yansiyarak sanattaki etkisini çok somut bir biçimde gösterir. Böylece Monarşik sistem artık yavaş yavaş ortadan kalkıyordu. Yeni toplumsal yapıda sanatçı kendini özgür ifade edecek ortamı bulmuştu. Ama bu defa sanatçı burjuva sınıfının siyasal, sosyal ve ekonomik yapısına karşı çıkmış ve söylemini bu yönde dile getirmişti. Romantizmin en önemli özelliği akla karşı olmasıydı. Katı kurallar hep aklın ürünleri idi. Eğer sanatta akıl ve mantık ortadan kaldırılsa sanat kendi özgürlüğünü sınırsızca gerçekleştirecektir. Sanatta aklın ve idealizmin olmayacağını vurgulayan romantikler aklın ve kuralların sanatı çok tözlettiğini ve her türlü sanatsal yaratmanın önünü tıkanıldığını ifade ettiler. “Gerçeği ve varlığı yalnızca akılla kavramanın mümkün olmadığı, duyum ve duyguların kavrayışı tamamladığı düşüncelerin yaygınlaşması, insan özgürlüğünün ve haklarının önemi hem devrim yandaşları hem de Romantiklerce benimsendi” (Eşen, 2015: 85).

19. yüzyılda en üst seviyeye ulaşmış olan Klasizm katı, duygusuz, yalın, basit çalışma anlayışı artık önemini kaybetmeye başlıyordu. Bu anlayış tarzının etkisini azalmasının temelinde toplumsal şartların değişmesi sonucuna bağlı olarak insan modelinin değişmesinden kaynaklanmaktadır. Endüstrileşme sonrasında üretim biçimlerinin değişimi aşırı kazanç hirsına bağlı bir yaşam tarzına karşı olan romantizm duyguların, düşlerin önemini dile getirirken yoğun iş hayatı, sınırsız kazanç hirsına karşı insanın özlediği duyguları sanatın dünyasına sokarak serbest, özgür formlara

yöneldi. Bu yüzden felsefe tarihinde hep bir kaçış yolu olarak görülen Ortaçağ'a yöneldi. Romantikler parlak ve ılık ışıklarla oluşturulmuş bir resim anlayışı geliştirdiler (Mülayim, 1994: 131).

“Romantizm, tarihsel açıdan birçok sorunun yaşandığı bir dönemdir. Bununla birlikte eski değerlerini, eski alışkanlıklarını ve klasik sanat anlayışını sorgulayan Avrupa, düşünce tarihinde yeni bir yola girmiştir” (Coşkun, 2005: 46). Romantizm sanatın içeriğinde büyük bir dönüşümü gerçekleştirmiştir. Romantizm kendinden önceki sanat akımlarından çok farklı bir sanat anlayışını geliştirir. Bu anlayış daha çok bireysel özgürlüğün ifade edilmesinden kaynaklanmaktadır. Romantikler duyguları nesnelleştirilmiş sanatsal üretimde özelliğin göklere çıkartılması söz konusudur. Romantizmi çağdaş sanat akımlarının atası yapan duyguların ifadesinde delilik seviyesine varan cesurca atılımları gerçekleştirmesidir. Klasizmin çözümlü ileriye yönelik radikal bir kopuşu ve çöküşü getirir. Rasyonel bilinç aşlında ilk defa özerkleşmiş sanat misyonunu gerçekleştirmiş olan anlayış tarafından tamamen ortadan kaldırılmıştı. Bunun yerine Romantikler engin sezgisel kaynaktan da beslendiler. “Devrim'in son yıllarındaki romantizm, yeni bir yaşam ve dünya görüşünü yansıtır. Daha önemlisi, yepyeni bir sanat özgürlüğü kavramı yaratır” (Hauser, 1995: 140). Sanattaki etkisini hemen göstermeye başlamış olan Romantizm sanat tarihinde ilk kırılma, ilk tepki, ilk bireysellik, ilk özgürlük anlayışı romantizm ile başlamıştı. Aslında 20. yüzyılda ortaya çıkacak ve günümüze kadar gelecek olan tüm Avangard akımlar romantizmin getirilerinin ya da attığı tohumlardan yeşerecekti bunun nedeni romantizmin insanın artık her şeyi ilk defa sorgulamaya başlamış olmasıdır. Antik Yunan'dan beri unutilan bireysel özgürlüğün Avrupa'da tekrar boy göstermesidir. Romantizm Avangard sanata giden ilk adımdır, ilk tepkidir, bireyselliğin keşfidir, içe yönelidir. Kısacası romantizm 20. yüzyıldan sonra ortaya çıkan Çağdaş sanat akımlarının ana kaynağıdır. Bu yüzden bireysel özgürlüğün sanattaki ilk yansımasıdır.

Romantizm ile birlikte sanatçı bir el işçisi olmaktan çıkıp düşünsel mekanizmayı harekete geçirmeyi başarmıştır. Böylece sanatı zanaattan ayıran düşünsel yeti romantizmle birlikte tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Romantizmden önceki sanat akımlarına bağlı sanatçılar hep kendilerine verilen direktifler çerçevesinde konularını işlediler. Sanatçının ayakta kalması bu kişilerin ve kurumların ödedikleri ücretler sayesinde gerçekleşti. Bu da sanatçının kendi isteğiyle bir sanat ortaya koymasına engel oldu. Romantizm bu anlayışı ortadan kaldırarak sanatın ve sanatçının sınırsız özgürlüğüne giden adımları attı. Romantizmin en belirgin özelliğinden biri olan alışlagelmiş sanat düşüncesinin aşılmasıdır. Romantizm bir bilinç durumu ve bir duygu yükü oluşturarak kendini görünür kılmaya çalışmasıdır. Romantizm bir uyanıştır. Sanatçının kendi bilincine varmasıdır. Sanatın kendi içine hapsediği konumunu değiştirerek ona yeni bir kimlik kazandırmasıdır. Modern sanat akımlarının çılgınlık derecesine varan atılımları Romantizmin modern sanata hediye ettiği atılımları sınırsız düşünme yeteneğinin geliştirilmesinde yatar. Romantizmde sanatçı kendini açmaya zengin ve soylu bir duygusallık oluşturmanın yanında sürekli ağırbaşlı bir düşünce de geliştirmiştir. Romantizm böylece bir yapı değişikliği gerçekleştirerek amacına uygun bir sanat anlayışı oluşturmuştur. Eğilip bükülmez kaskatı olan klasizm sanat anlayışına karşı romantik sanatçı insanı ve doğayı sonsuz bir kavrayış içinde ele alır. İnsanlar ruhsal içeriğin kavranması da gerçeklikten de tamamen ayrılmamış bir içerik oluşturur. Romantizm akımı o döneme kadar olan tüm akımlardan farklıdır. Artık sanatçı bağımsız düşünmede ve hayal kurmada tamamen özgürdür. O dönemde kadar hayal etme ve düşünme tamamen yasaklanmıştı. Sanatçı toplumdaki kurumların baskısı altındaydı. Kendini ifade etme şansı bile yoktu. Romantizm ile birlikte sanatçı tüm sınırları aşarak sınırsızca hayal kurma şansını yakalamıştı. Romantik sanatçı artık birey olduğunun bilincine vararak onu saran sarmalayan tüm kabukları kırarak sanatını yavaş yavaş kendi isteği doğrultusunda yapmaya başladı.

Romantizmin modern sanat akımlarına bıraktığı miras, sanatta cesaret, bireysel özerkliğin bilincine varması ve ele aldığı imgelerde mantıksal tutarlılık aramamasıdır. Romantikler zaman dışı bir dünyanın içinde yüzeysel bir bakış yerine çok derinlere kadar inen bir anlayış geliştirdiler. Romantikler sanatsal duyguların inceltmesi yanında sanat dünyasındaki radikal çıkış sayesinde sanatsal gelişmede aşırı bir sıçrayış gerçekleştirdi. Bu sıçrayış kendinden sonraki akımlar için önemli bir başlangıç noktası oldu. Romantizm kendisinden sonraki akım akımlar için bir milat sayılır. Çünkü sanattaki cesur atılımlar, romantizm tarafından sanata kazandırılmıştı. Popüler kültür, Alman Ekspresyonistleri romantizmden beslenmişti, bunun yanında kendi duygularıyla alışverişe geçen yazar, besteci, ressam ve modern dansçılar ve yirminci yüzyıl sanat akımlarının çoğu romantizmin düşünsel çocukları olarak görülür (Carroll, 2012: 91). Romantizmin temelini attığı sanattaki öznellik sonraki akımlar için bir çıkış yolu sunmuştur. Romantizmde biçim sadece içeriği yansıtmak, onu görünür kılma amacını gütmüştür. "Romantizme göre de resim bir araçtır. Çünkü resmin varlık nedeni sanatçısının duygularını yansıtmaktan başka bir şey değildir (Erinç, 1995: 31). Bu yüzden "ilk romantik estetiğin büyük bölümü bir orantısızlık, ölçsüzlük, uyumsuzluk estetiğidir" (Bodei, 2008: 89). Romantikler hem toplumdaki hem de iç sıkıntılarında kaçıp doğanın huzur veren dinginliğine sığınırlar.

ROMANTİZMDE DOĞA İMGESİ

"Romantizm yeni bir yaşam ve dünya görüşünü yansıtır. Daha da önemlisi, yepyeni bir sanat özgürlüğü kavramı yaratır" (Hauser, 1995: 140). Bu sanat özgürlüğü sadece kendi çağında değil daha sonraki dönemlerde bir çıkış gibi büyüyerek, katlanarak çoğalır. Sanatçı kendini toplum içinde ifade etme şansını yakalayarak toplumun ve diğer kurumların baskısına karşı kendi manifestosunu ve toplumdaki çarpıklıklara ve olumsuzluklara karşı da tepkisini dile getirir. Romantikler ruhu abartmalı, ateşli bir coşku ile doğaya yönelirler. Ruhun derinliklerde yatan o gizli gücünü açığa vurarak kendi heyecanlı yaratılışları yüzünden kırım insanı coşturan, temiz havasını da keşfederler (Turani, 1999: 28). Romantikler görünen objelerin değil duyguların tadına varmak için doğaya yönelirler. Onlar için doğa sadece ruhunu dinlendirdikleri bir alan olmayıp tinselliğin doğayla özdeşleştirildiği düşünsel bir alan olarak görmüşlerdi.

18. yüzyılın sonlarına gelindiğinde aklın insanı güvende hissettiren anlayışı yerini büyük bir kuşkuya bıraktı. Bu kuşku sanatçılar ve felsefeciler tarafından yeni bir sanat akımının ortaya çıkmasına zemin hazırladı. Bu akım romantizmi akademik anlayışta hiçbir zaman önemsenmeyen, küçümsenen, değersiz sayılan manzara resmi romantizm birlikte en çok sevilen konu oldu. Bunlar, deniz manzaraları, parklar ve kır eviydi bu konular romantizm ile birlikte çok önemsendiği ve büyük bir değer kazandı (Mülayim, 1994: 127). Romantizm insanın ussal anlayışı karşısına duygu yönünü koyarak insanın sadece ussal bir varlık olmadığını vurguluyordu. Sanatçı artık insanı boyunduruk altına alan tüm katı kurallara cephe alıyordu. Klasizm küçümsediği konular anlam kazanarak işlenmeye başlıyordu. Doğa sanatçı için bir sığınak, sıkıntılardan kurtulacak bir hayal dünyası oluşturacaktı.

Doğanın zerafetini, göz kamaştırıcı ormanını, zümrüt çayırıları pırıl pırıl parıldayan gölleri ve manzarayı eserlerinde ölümsüzleştirdiler. Bunun yanında bazen tüm bunlardan vazgeçip bir filozof gibi iç aleme dalma, ruhunu sevinçle doldurmaya çalıştılar. "Romantizm birçok dışavurumunda Gotik Çağ veya Homer'in Yunanı ya da içinde yaşanılan zamanın zevksizliğinin dışında olduğu düşünülen herhangi bir Altınçağ gibi, geçmişin ihyası veya ona geri dönüş kisvesine bürünmüştür" (Barrett, 2003: 129).

Romantikler doğanın keşfedilmemiş sonsuz bir yolculuk içinde sanatçının bilinçsiz ve ussuz yanını yansıtır. Göreli olmayan bir bağımsızlık düşüncesi vardır. Romantizm geleneğin tüm sanat anlayışını göz ardı ettiği duyuların arkasında hakikati ussal olmayan tinsel derinliklerde aramasıdır.

Geçmişin daha iyi olduğunu iddia eden romantikler, ihtilal ve onun doğurduğu kargaşa ve kaostan kurtulacak bir sığınacak, bir barınak arar. Bu da geçmişe olan özlemle gerçekleşir. Bir anlamda kaybolma sıkıntılardan, kısır çatışmalardan, toplumun, boğucu haline gelen yaşamından bıkan sanatçı kendini geçmişle bütünleştirir ya da yabancı doğanın içinde erimek ister. Ama romantizmin asıl gücü düşünsel boyutlarda saklıdır. “Çünkü her bir kuşağın önceki kuşakların tercih ettikleri biçime yönelik başkaldırıları Romantizmin Klasizme başkaldırışı gibi” (Carroll, 2012: 220). Ama Romantizmin Avangart sanatların kökenini oluşturması biçimden çok içerik anlamında olmasıdır. Sınırsız bir hayal gücü, radikal atılımlar ve sınırsız bir bakış açısı oluşturmasıdır. Romantizmin önceki sanat anlayışıyla hesaplaşması onun sezgi ve duyguyu ussal anlayışların karşısına koymasındadır. “Romantizmin resim sanatına bir başka katkısı da, çeşitli kişisel eğilimler ve üslup yönelişlerine işlerine imkanlar tanınması olmuştur” (Mülayim, 1994: 132). Romantizm Klasizmin katı anlayışını kırması kişisel anlayışlara ve üslupları olanak tanınmasıdır. Modern sanat anlayışları hem romantizm bu anlayışından hareket etmiş, sanattaki kuralcı, tekerci anlayışı yerle bir ederek sanatçının önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmıştı. Romantizmin resim sanatına bir başka katkısı da çeşitli kişisel eğilimleri ve üslup yönelişlerine imkan tanınmasıdır.

Romantiklerin coşkulu, asi, hayalperest, özgür, özgün ve bireysel olarak ortaya koydukları davranışlar dönemine göre çok aşırı uçlardan oluşur. Romantizm ilk karşı çıkıştır. Avangart sanatın ilk ışığıdır, habercisidir. Romantik sanatçılar burjuva ve onun ekonomik düzenine karşı çıkarak kendini benliğinin tün çıkarıcı anlayışlarından arındırmıştı. İlk defa sanattaki özerkliğini ilan eden romantikler kurumsal kimliğine kavuşmuştur. Romantiklerin yarattığı sarsıntı, hızlı bir şekilde yok olmadı, tam tersine yüzyıllara kadar uzandı ve modern sanatın düşünsel temelini oluşturdu. Bu düşünsel temeller insan var oluncaya kadar hep varlığını sürdürecektir. Romantizm doğadaki gizelere sarılmak, benliğini yaşamak tüm bağlayıcı unsurlardan kurtulmak, toplumsal zihniyetin tüm büyüsunü ortadan kaldırmış, kendine ait kurduğu bir dünyada kendisinin efendisi olmuştu. Romantizmin kökleri kendinden önceki sanat anlayışından çok daha derindedir. Bu derinlik onun düşünsel boyutundan kaynaklanmaktadır. Romantizmin başarısı sanat tarihinde her gün daha da katılan sanatta bir ideoloji haline gelen tüm sanat anlayışlarını kırarak yeni bir sanat tipini yaratmış olmasıdır.

Romantizmin kendine özgü yaratma gücü, kural tanımazlığı her türlü otoriteye karşı kendi sanat anlayışını oluşturması sanatın gidişatını değiştirmiş. Deliliğe varan hamleleri ve yeniyi bulma çabası onu kendinden önceki sanat anlayışından tamamen ayırmıştı. Kahramanca bir karşı çıkış Romantik misyonunu gözler önüne serer. Romantizm sanatın bereketli topraklarında özgürlüğün ve yaratıcılığın tohumunu atmışlardı. Artık sanatta katı kuralların olunamayacağını dile getirerek günümüz sanatında düşünsel boyutların gelişmesinde en etkin biçimde katkıda bulunmuştu. Romantizmin akademik geleneklerde açtığı çatlak gittikçe büyüyerek unutulmuş sanatçı özgürlüğünün ve özgürlüğünün tekrar gün ışığına çıkmasına neden olmuştu. Romantikler kurtarılmış bir sanat geçmişi oluşturmak için var olan sanat anlayışına boyun eğmeden kendini özgür kılmıştı. Klasizmin kuralcı hastalığına yakalanmadan kendini var etmiş sonsuz bir düşünselliğin boyutlarında dolaşmanın sınırsız hazzını yaşamıştı.

SONUÇ

Tarihin her döneminde sanat toplumsal, sosyal ve ekonomik yapıdan etkilenmiştir. Romantizm Fransız İhtilali ile yakın bir ilişkisi vardır. İhtilali'nin yarattığı kaos, kargaşa ve sonrasında tüm iyimserliği alıp götürten uygulamaları tepkinin de ana kaynağını oluşturmaktadır. Sanatçı kendi konumunu belirleme sorunu yaşarken yeni oluşan yapının beklentilerini karşılayamaması yüzünden sanatçının buna tepkisi çok sert olmuştur. Bu yüzden bu tepkiyi sanatçı kendi içine çekilerek göstermiş, bazen de sanatın bir dışavurumu biçiminde de kendini dile getirmiştir. Romantik sanatçı mutluluğu geçmişte ararken sonsuz bir yolculuk içinde özel ve gizli dünyasına ait bir düzen bulmayı düşünmüştür. Diğer yandan da doğanın insan ruhunu coşturan büyüleyici havasına ve zarafetine kapılmıştır. Sanatçı ruhu düşler dünyasının yoğun atmosferini solurken bunun içinde erimenin mutluluğunu da yaşar. Romantik sanatçısı yaptığı sanatın gerçekten kendine ait olduğunu dile getirir. Romantizmin sanat tarihinde ilk defa özgür sanatını yaratırken bu yeni görüş (enduvidualizm)dir. Yani bireyciliktir. Sanatçı artık tüm toplumsal yapı içinde kendi felsefesinin oluşturduğu sanatı egemen kılmaya çalışmıştır. Sanatın özerkliği konusundaki tavrı tavizsizdir. Sanatçı nihayet bilinçle bilinçdışı arasındaki bütünlüğü sağlamıştır. Romantizm tüm modern sanat akımlarının biçimsel olmasa da içerik olarak özgür düşünme biçimi ve geçmişe tepki açısından etkilemiştir. Romantizm modern sanat akımlarının ilk nüvesini oluşturması açısından etkilidir. Romantizm sanatı ulaşılmaz ayrıcalıklı olma niteliğine son vererek onu toplumun anlayacağı bir duruma sokmuştur. Romantizm sanatın alışlagelmiş kimliğini ortadan kaldırarak onu topluma hediye etmiştir. Romantizm kendinden sonraki sanatın geleceğini kökten değiştirecek bir anlayış getirmiştir. Modern sanat akımları romantizmin açtığı bu yoldan giderek ivme kazanmış birçok sanat anlayışının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Romantiklerin tüm avangard sanatına ilham olmasındaki etki onun aykırı yapısında aranmalıdır. Onun önemi çok geniş kapsamlı bakış açısından kaynaklanmalıdır. Modernizmin önemi sanata kazandırdığı felsefeyi gün ışığına çıkarmasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Barret, W. (2003). İrrasyonel İnsan, 1. Baskı, (Çev. Salih Özer), Ankara: Hece Yayıncılık.
- Bodei, R. (2008). Güzelin Biçimleri, 1. Baskı, (Çev. Durdu Kundakçı), Ankara: Dost Kitabevi.
- Burger, P. (2003). Avangard kuramı, 4. Baskı, (Çev. Erol Özbek), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Carroll, N. (2012). Sanat Felsefesi, (Çağdaş Bir Giriş), 1. Baskı, (Çev. Güliz Korkmaz Tirkeş), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Coşkun, R. (2005). Resimde zaman kavramı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Erinç, S. M. (1995). Resim Eleştirisi Üzerine, 1. Baskı, İstanbul: Hil Yayıncılık
- Eşen, A. C. (2015). Resim Sanatı Tarihinde Devrimler, 1. Baskı, İstanbul: Kaynak Yayıncılık
- Fischer, E. (1995). Sanatın Gerekliliği, 8. Baskı, (Çev. Cevat Çapan), İstanbul: PayelYayıncılık
- Hauser, A. (1995). Sanatın Toplumsal Tarihi, 2. Baskı, (Çev. Yıldız Gönüllü), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mülayim, S. (1994). Sanata Giriş, 2. Baskı, İstanbul: Bilim Teknik Yayınları.
- Turani, A. (1999). Çağdaş sanat felsefesi, 3. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.